

LA GUERRA EUROPEA

En nostre article anterior havem analitzat las contingencies de la guerra que s' diu que ns amenssa, baix lo punt de vista general en que s' poden mirar aquestes qüestions, y al final quedarem en buscar punts de vista particulars que ns permetessen veure en lo pervindre algo diferent d' aquesta fatalitat que fa que los pobles, cada cert període de temps, sian lliensats uns contra altres invocant lo nom de patria tan sols pera sostenir institucions despóticas y preponderancies tiránicas en sas respectivas nacions.

Y com la barbarie de la guerra que encara subsisteix no es més que conseqüencia de las societats bárbaras passadas en que sols lo dret del més fort imperava, natural que al buscar las causas que pugan acabar ab ellas tingan de trobarse mirant al pervindre, al dret modern, al progrés, en una paraula, a la llibertat, perque sols en la llibertat pot trobarse la germanó dels pobles.

Y tom ja a la prova de la primera afirmació feta en nostre article de la setmana passada, de que la aliança franco-rusa, a pesar d' ésser formada per una república democrática y un imperi absolut, favoreix a la llibertat dels pobles. Aliada Fransa y tenint en contra la triple aliança, may podria intentar abatre l'orgull d' Alemanya, ni la república posser tampoch en tals circumstancies podria més proclamar-se a Roma, ni Espanya ni Portugal s' atrevirian a ferho. Aliada Fransa y Rusia, la doble aliança per ellas formada está en més que bones condicions pera contrarestar Alemanya, Itàlia y Austria, y la guerra resulta prompegada de perills per las cases regnants d' aquestas nacions, sobre tot per Itàlia.

Per aixó, cas d' estallar la guerra, las simpatias dels pobles tenen de ser recolzament per Fransa y Rusia y per la desgraciació d' Itàlia de la triple aliança, contingencia possible ans del combat, probable durant la guerra y segura després de la derrota, que significaria també l'abdicament inevitable de la monarquia italiana.

República en Itàlia y Fransa, Espanya y Portugal, about las institucions monárquicas y l'aliança com organitzada ab talva defensa, son condicions a seguir. Y llavors s'indiran las simpatias de rasons comunes, dominant la línia al Occident y al centre d' Europa, y la edava al Orient d' Europa y al Occident d' Asia, punt natural per about ni d' avançar la Rusia. Les tantes seccions, períodes de preponderancia y potada ja en la corrent del progrés del socialisme utopiam, no desmentiran a si individualisme liaif representat pel socialisme anarquista, o al socialisme comunista autoritari del Estat, atencions principalment en las nacions del Nord. Y nuevas institucions respondrian a novas ideas.

La missió Russa, punt ahont semblan luxurgiosas las ideas més avançades de poperis, de socialisme y l' anarquisme, tampoch se poden escapar de la corrent general, y los exercis del imperador autocrata, que s' haurian d' haur de canbiar ab los d' una república democrática pera aconseguir la victoria, no podrien estar en contra de las ideas, com no podrien en la primera república francesa, que representava un autocrata, los pobles que desitjaven la llibertat y adoptaven las ideas democráticas, com en las d' Espanya, about lo autocrata nacional abans defensat los indies contra las constitucions de las nacions que lo rey absolut felicitava iguament al emperador revolucionari.

En tals casos que la guerra que s' anuncia pot ésser nociva y tan gran transformacion. Itàlia, Fransa, mondar, no ja las institucions monárquicas, sino las econòmicas, per socialisme y autocrata, ab l' exemple de la Comuna de Paris en la darrera guerra franco-prusiana; Alemanya y Austria correpades per la qüestió econòmica y amenassades també pel socialisme; y Rusia ab un parit nihilista partidari encara d' imposarse pel terror, son elements més que suficients pera que en un cas donat y al la ocasió s' presents, donguin un que sentir a tot lo mon del privilegi, comensant per suprimir las societats civilizadas baix una base de verdadera civilización.

Totas las modernas escolas socialistas pertexen del principi de la fraternitat universal. En aquesta no hi cab lo dret de conquesta per cap concepte, puig si algun dubte queda sobre lo modo de constituirse las nacions, sols los mateixos pobles interessats, per sa voluntat propia lliurement manifestada, son los cridats a resoldre sobre aquestas qüestions.

Esperém, donchs, que si ls tirans volen portar sos pobles al degollador de la guerra pera sostenir o conquistar tiránica preponderancia, los hi portin; pot ser que al resat de las canones en que s' assassina premeditadament al engrós los pobles s' esgarriñ de tal ignominia, y donantse compte de sa situació y de sos drets, s' unieixin uns y altres pera emanciparse tots. Y així, si aquesta guerra tingues de ser la última, val la pena de desitjar que vinga prompte.

UNS EXÀMENS

Olesa de Montserrat 14 Agost de 1891.

Apreciat Director: Men escrit anterior podé' dir li la llaça: lo Sr. Cortada y ls llansas d' hipócrites que li fan coro están que treuban focs pels calxas; s' embraves que es un content.

Y quinas cosas diton! Dona gust sentirlos; apuren tot lo repertori de frases grosses pera injuriarlas; treuban tot son ingeni pera fer veure que ho faig tot per enveja (com si las glorias y ls llors conquestats!) que en las ensenyans pel Sr. Cortada fossen d' enveja; que a instigacions de la vanitat; que s' consells del odi; que a...

Vàlgals sant Pixat Xich! Y quina Hégica tonen aquets homes, ó aquets ases! Res; quan ells m' ataquen per darrera, tot m' és per; pero quan lo Sr. Cortada li vos a cara a cara, llavors jo soc, tot lo que ells volen.

Mes seguim nostra interrompuda tasca, y compaditios, deixemlos estar.

Los exàmens públics de las escuelas tenen per principi objeje promouir d' un modo sensoble l' adhecció obligatoria a las ensenyans. Las de la escola del Sr. Cortada son ben ensenyat, ab los alumens eloquencia dels fets, que en ella ni hi havia tals adolents, no hec y vromes de quatre ó cinch anys de continuo treball, ni son abstrusos de que may hi signa s' pensar de nos los esforços y abnegació que dit senyor desplega en las ensenyans.

Que tón s' explica aixó? Explicamho. Pera que la instrucció dongué bones fruytes, no s' hi ha prou ab que l' mestre tinga vocació y bon desitj; precisa que tinga també aptitud. Y aquesta no consisteix en tindre ideas generals de gramática, geografía, etc., sino en tindre un cabal coneixement de la naturalesa de las assignaturas; un vastíssim coneixement de la naturalesa humana en armonia ab son desenvolup físic é intelectual; y un perfecte coneixement de las métodos, procediments y sistemas més ó menos apropiats a las ensenyans.

Y com de nos aixó, y de las de titol professional, está fèlta lo nostre amich Sr. Cortada, heus aquí perquè, a pesar de se tindre instrucció, no s' he vist en nos tramuntar res que indiqués la practica d' un desenvolup de un sistema d' ensenyans, com s' instrueix, aplicat científic, econòmic, aritmètic, etc., ver lo qual no debou en sí mateix s' resultava que dit senyor obtinga resultats abstrusos, ó quan menos molt deficients.

Re també condició indispensable, pera que la ensenyansa dongué ls resultats desitjats, l' aptitud lo temps no haura d' ésser, fecunda y necesaria. Lo Sr. Cortada, a pesar de se reconegut incompetent, obindria millors resultats que un abú en las ensenyans, al temps que per ab lo Catecismo, Historia Sagrada, moralia, para nosres y demés embolics catequístics, l' emplea en instruhir de ó mal; com aspija y elonai, a son deictable, que es lo que fem en las escolás lleicas.

Perque jauna rabó hi ha pera que la ensenyansa de la Geografía, de la Aritmètica, de la Gramática, estiga barrada y fins subordinada a la dita dogma y ritualista de la religió! Nosaltres veym espantadas intinament la Aritmètica y la Geografía; la Física y la Química, la Historia Natural y la Geologia; pero no veym may que aquestas ni cap altre rama de la ciencia s' relacioni pera res ab lo pare-nostre ó la lletania, ó las plajas d' Egipte, ó l' paradís termal, ó las herbas de Moisés, ó las milagres y passióes de Cristo, de que s' ocupan respectivament lo Catecismo y la Historia Sagrada, que al contrari aquelles son la negoció de aquetsos.

Tamé també la seguretat de que Calén pera desconfiar la Bíblia, s' hauria de revisar lo llibre; s' hauria de trobar las lleyes de la gravitació universal, no consultaren per res lo Catecismo y la Historia sagrada, com també tenim la seguretat de que si, per un sort de la escola per entrar al llatí, se a fabrica ó al taller, utilitzarà la Gramática, la Aritmètica, lo Geografia, etc., pero no utilitzarà per res la Historia Sagrada ni l' Catecismo.

Se preté que la ensenyansa de la religió y sos miteris en las escolás mercedis lo soumen; aixó es fals de tota fèlta. Perótm dinou sigles d' educació relligiosa,

gions, y si algo s' he adelantat en moralitat no s' deu certament a la ensenyansa relligiosa ni a la influencia de la religió, sino al desenvolup de la civilización, a la influencia de la ciencia y de la llibertat. Proccionment podém probar ab la Historia a la má, que a major cantitat de relligió menos cantitat d' il·lustració y de moralitat, y a menor cantitat de relligió major il·lustració y moralitat. Comparis sino la criminalitat en los siglos xv, xvi, xvii y xviii, en que reys, goveras y pobles estaven superstitiosos, filias de mans a la religió, ab lo del actual sigle, que cada dia s' desliga més d' ella, y dignemnos si es ó no extra nostra afirmació.

Qué fa, donchs, en las escolás la religió? Res. Es a dir, si fa la perre si moure un temps precisó que podria invertir en lo que es verdadera necesitat. En las escolás deu deixarse llibre al noy en sa conciencia, deixant que la pares se la aduquin en la religió que tingan per convenient, y aixó encara en lo cas de que no s' hauria escrupolos de penetrar autoritariament en la conciencia de un fill.

Substitueix, donchs, la ensenyansa de la religió en las escolás, que no pot portar més que a prolongar lo regnat d' aquest aixam de gándulo nomenat clericalisme, y substitueix ab la de la moral universal, que no es—com fa poch dignu en un endom al gobernador de la provincia lo clericalisme d' aquesta vila—la moral dels que no s' trenen cap, sino la que s' exten fins a tots los homes de tots los països, de totes las rasses y de totes las opinions, per contrariar que sian, unidats a tot en los llansos del amor y de la fraternitat.

A. RANONCER y GONZALEZ

Vilavert 23 Agost de 1891.

Melchit company: Li participe que en aquesta parroquia no s' ha pogut fer lo profes de la mara del quinze d' Agost, porque diuhon que té la lletara convocada. Ara sí que aixó dels santos se s' va per terra; ni la gracia de Deu ni la del Esperit Sant tenen poder pera treure a passió a la tal senyora y reyna.

Diuhon que l' rock negre s' exclamé dibent que per aquest any passaria sense profes, pero que l' any que ve, si Deu vol y Maria saplloina, ja hi haurá més bona collita y podrán ajudarlo a cubrir los gastos de la tal lletara. Li recomano el rock negre que quan obri la subscripció que no s' avergüi a pensar per cans, porque tinch un gos com un fillé que l' opera ab una llan-llan que s' m' sembla que no li desistria botane.

MATEU RABANAT

Tarros 23 Agost de 1891.

Molt apreciat Director: Havent llegit en sin valent periodich lo judici critic de Un examen, firmat per mon amic Rodriguez, y havent presentat jo també dit examen per consulti, com també format part del tribunal examinador dels alumens de la oncle leica de Olesa, que ab molt aceri el dirigiu, he tingut ó he dirigit li present ab l' intent d' afirmar devant del públich que tot quan diu lo citat nostre llaic en di judici en la pura veritat, y de pas afegir una racionem del concepte que vaig formar-me jo de dit examen, y de lo següent:

Quan al entrar al matro about se celebrava, vaig veure que presidia la mesa examinadora un capellá, i vaig comensar a sentir olor de cera.

Mes, quan després vaig observar que soly dirigir las preguntas als abys lo mateix mestre Sr. Cortada, que los deixebles contestaven com qui diu la lletania; que l' expellá president movia molt lo cap de satisfacció; y la demés ledictivos components del tribunal examinador permalticant a uns y quietos com qui no entipat res de lo que se fa y s' diu, llavors vaig comprendre que aixó volguen ser uns exàmens.

Per altra part, al veure que las respuestas y trabajos dels alumens del Sr. Cortada, resoltors. Los requisitos y periodicals fruyts que sempre ha donat y donará la ensenyansa barrejada ab la memòria relligiosa, llavors vaig quedar convençut de que aixó era un engany.

Y finalment, al veure las ben constituidas lletas d' aquell flor de noya, la majoria bastant grandets, que per un sort de noya eran fills de pares que poden ferho a nar; s' estudi una llarga serie d' anys, y compront que ab tals medes y socors d' instruhir llicentem, ó signa en la ensenyansa moderna recitades per lo común d' adolents morals y científicas de la época, podrian convertirse en uns despropocuat, morals é il·lustrats talis a la familia y a la humanitat... quina lletania vaig exclamar, que per la ignorancia ó rutinaisme de las paraes, s' hagin d' sancionar las tendras intencions y la marxa del progrés.

En que pot dir si profé dels pares; dels fills y del sant esperit del progrés, ampa, des amich y correspondiari

E. MEX NORRIS

GONNELL I UN AMICH

Me dius, Puchet estimat, que t' heu fill té catres anys,

L'hi llegit, i com hi ha mon que si disbarats he sentit a dir en tal assumpte, més grosso s'omén estampats en *El Tarrasense*. Sembla alló una recopilació de disbarats i mamarraterias. (Tenim de contestarles? No. Treientas a la vergonya pública ja n'hi ha prou. Allà n'va una:

El verdader anarquista no pués ostentar otra representació que la propia, ni reconcer otro dominio que el de la Naturalesa, bien que a regañadientes, por supuesto, ni imponer el suyo a nadie ni por la persuasión ni por la fuerza.

Y no hi ha que espantarse per tan poca cosa. Allà n'va un'altra:

Es inverosímil la existencia social de hombres que proclamen la independencia absoluta del individuo, sin más ley que su voluntad ni freno que el límite de su fuerza vital, y tan absurdas es la idea del círculo cuadrado, de las tinieblas, del sol en sorbete, como la de una sociedad anarquista.

Y aguantats fort, que ara venen les deduccions de tan brillantíssimes doctrinas:

En efecto, los conceptos *Sociedad* y *Anarquía* son antitéticos y repulsivos entre sí, y por tanto, incambables.

¿Hi ha algú que sàpiga quin pito toca aquí aquest *incambables* y que vol dir tot aquest galimatias de *ter antitéticos Societat* y *Anarquía*, com si diguessim que també es antitètic tenir sogra y estornudar?

Vaja, aquest aprenent de notari sembla que va estudiant en burro les qüestions socials. Y per ara n'va sortint ab la seva.

Aquestos dias la gent oficial i alguns periódicos dedican grans alabanzas a Málaga, que celebra un centenari de sa reconquista y per las festas ha llogat la banda municipal de Barcelona y un coro uterpenese.

Tot això m'estranya. Pero al començ d'aquestes *malaguenyas* hi sento 'ls gemecs dels 103 mestres d'escola de aquella provincia que han tingut d'anar al governador de la provincia a dirli que si no 'ls paga tindran de tancar las escuelas para no morirse de gana.

Y aquestas ja son altres músicas més tristes que las de las festas.

Una comissió de la Societat de Manyens Mèdics de Barcelona nos ha portat una quantitat circular de la convocatori d'un Congrés Ampli que 's realitzarà els dias 24, 25 y 26 del próxim Setembre en aquesta ciutat, al objecte de tractar de la organizació é interesos dels rums dels treballadors en ferro y demás metalls de tota Espanya.

Las corporacions obreras que 'ls interesat tal Congrés, poden dirigir-se per tot lo que 's convinga a la esmenada Societat de Manyens Mèdics de Barcelona, carrer del Correu Vall, n.º 5, pis primer.

PUBLICACIONES REBUDAS

DIOS Y EL ESPERANZO.—La redacció de nostre apreciat setmanari *Diario de Madrid*, *La Esperanza*, ha publicat aquest revolucionari llibre de Miquel Bakounin, el cèlebre revolucionari rus, que començ a donar forma al col·lectivisme. Truca ab cobertes constantment y abrumadament lliges 'ls dos temes propous, y deixa convenent al que 's posa a llegir aquest llibre una preocupació al propòsit. Son prou en una pensada; mes no fins notables referències é correspondències y subscripcions als periódicos anarquistas, de per 100 als primers y 50 per 100 als últims. Dirigir-se a la redacció del esmentat col·lega *La Esperanza*, Amparo, 94, Madrid.

ALMANACH CIVIL DE LES REPUBLICANES.—La casa *El Porvenir Editorial*, de Madrid, acaba de publicar aquest interessant llibre, *Almanach* per 1896, en lo qual, ademés del oportú *almanach* civil, hi ha abundancia de tota mena de treball literari, com é costuma en aquestes publicacions. Forma un llibre de 200 pàgines ab bonica coberta al orons, y son prou son 6 cèl, tantme de dir-hi, prou abnata al editor Joseph Matarredona, llibrer de la Hita, 5, Madrid.

LA PESTE DEL BARRI

SONET

Per mal cor y sorroys a totas guanyas, de totobas ni que dir, no he ambollet; alló 'hoar pot, desonguit la pon hi fica, y no die may vintar, a tota anyansa.

A totobas del volubet prest comaransa, puig es buen malli més que començ pica, el pretent d'algú ho veu, lo he acollida é que volen manar en parça estranya.

Si al dnyas servei tot lo que socista, y dir mal de totobas en un maner, pero may de totobas no, vos qui ho diria en un vicio no lo dit cap puz-estran al ha fet vos, ni he trocanç cap puz al puz; y així he crea moita ganç i porque en totobas!

Domènec Bartromeu.

Per fi, després d'una pila de setmanas de vacilacions é intrigas, la justícia historica de Portugal s'ha decidit a incor procés sobre la violació y envenenament de la noya Sara Pereira, declarant processada y dictant auto de presó contra la germana Colecta, que fou la que li donà la beguda que li provocà desseguida vómitos de sench y la massà, contenint un actiu veneno y donantli baix pretext d'un pargen.

Podém dir que bo es comensar atrevinte la justícia a posar má demunt dels que cometen repugnants delictes sota la caps de la religió, mes es indubtable que no pot satisfir a la vindicta pública lo sol processament de la monja envenenadora, porque lo cert es que la noya havia sigut violada, y no es cosa de carregari'l mort de la violació a una dona.

Lo que per ara hi ha es que 's deixa ofegar al último mono porque per lo que ha interessat aquest fet a la opinió pública no ha sigut possible tirarhi del tot terra demunt, y la germana Colecta anirà per ara pagant culpas que de segur comensan molt més smunt que en ella.

Y aixis molts clerichs grossos que sens dubte mereixen lo pal en aquesta qüestió, continuaran oficiant de *sants vora* y perdonant los pecats del simple, crédul ó fanàtic que se agenollà a sos peus ventent en un empèdmat criminal la imatge de son creador.

Y la religió anirà dihent *endevant las atxas*, y el clero encarregat de mantindrèlas alegria: —Mentres hi hagi burros no anirà'm a peu.

En lo poble de la Galera, provincia de Tarragona, hi ha un rector que té la vista fica molt més en lo material y tranzitori que en lo espiritual y etera, per quant ab la major frescura del mon va de casa en casa demanant oli, diner, farina y llegums per las beneytas ànimas del purgatori, per tot lo qual a mossen Francisco li diuben ja pel poble *L'Oliayre*.

Pero senyor, ¿hi ha hagut acàs male collita al purgatori y las ànimas pateixen gana? ¿ó será també que 'l foc etern se va apagant y las animetas tenen d'encendre llum para reare lo que 's purgatorisan?

¿Vaya de mossen Oliayre y com s'espavila en ser dels primers en auxiliir a las ànimas!

Y no s'pauin que sigan aquestas ses úniques extremitadures místicas. Sens anar més lluny, lo dia de sant Roch y 'l gos y també 'l dia de sant Llorens a la gresia, patró de la vila, no va voler que 's músich que componian la xaranga vinguda d'Ulledons para ballar estransa a la iglesia, porque ell vol que aixó dels balls y de las músicas se deagui tot a guanyar al seu company i organista, ab lo qual s'entén d'alló més be per tota mena de negoci.

Ara las emprèn contra 'ls joves del poble, tractantias a ellas poch menos que de Magdelenas y de no sé qué a ellas porque s'han donat... ¡horror! a ballar lo vals y la massura.

Fins ab l'arcalde, a pesar de ser un carli, va tindrehi bronca en una festivitiat, porque en començant una correguda va pensar-se a tocar é rosari y volia que 's deixés tot al moment para sanar a resar, oposantli la primera autoritat local.

Resultat; que rectoris aixis son los que comvenen, porque ells ab ses interperencias fan més propaganda antirevolucio que tots los periódicos lliurapensadors pigats.

Allés es un poble essencialment liberal, que recants persecucions, de las que n' es víctima també 'l Director d'aquest periódich, semblava que 'l tinguessin asotpit.

Mes no es aixis. Un capellut intenté 'l altre dia fer troure la gorra a un lliurapensador al passar la creu d'un estero, y per poch prenal mal en lo poble que allí 's reuní.

Ademés, un antic y probet liberal acaba de contractar matrimoni civil.

Y per fi de foca, nos diuben que 's torna a fer callis para tornar a tindre escola lica.

Avant y fora.

Altre intent de seqüestro en altre convent. Ara la escena passa a Murcia, convent de las Caputxinas, abont un pare va portar sa filla, menor d'edat, pera que fos educada, pero ab la condició precisa de que tenia de tornar a sa familia.

La educació fou instruiria en la guillardura mística, donant per resultat que al anar son pare a buscarli li han dit que tal dia professava. Lo pare digué que ell no donava son permís, y que no hi hauria tal professió; insistiren las monjas en que sí, y llavors lo pare, tan cremat com pot estarho aquell a qui li roban un fill, se dirigi al govern civil, explicà 'l fet al governador y li alegi que estava disposat a recuperar la filla encara que fos en l'acte mateix de la professió y ni que 's hi tingues de fer é garrotadas s'hi miraria pera no deixarsela robar.

A tan convincentes rahons lo governador ha mediat en l'assumpió y per ara sols se sab que s'ha suspès la cerimonia de la professió, pero ni 'l pare ha pogut veure a la filla, ni sab abont es ni qué fan ab ella, y está desesperat.

No es hors encara de que 'l poble en massa posi remey a aquestos mais anant a fer *masses* en los convents?

A última hora 'ns diu lo telegrafa que a Lisboa 'l tribunal ha dictat processament y presó contra dos jesuítas, cerdots, per consideros autors de la violació y assassinat de Sara Pereira, y que regna gran indignació pública contra 'ls convents.

¿Se farà justícia, historica ó popular, per aquest abominable crim? Ja seria hors.

EPIGRAMAS

Montres mirava un francés la gran Universitat que té Cervera, el costat se li va plerant un pedró, y com á bon cerveri tot coloy ne va esclamar: —Ja se la pot ben mirar, tota he sigut fera aquí.

—Vamos, d'evoy en molts anys, com li expresso 'l meu desitj, pués vouté un felix dia, —Ni de Pare no me 'n dich. —Ea vritat; res hi ha perdut: descha que no 'l passé foia.

Al seu soy deya en Joseph, mentres abostava un pu de nou llibres del armari; —No ploria, ja menjarías; deixat de litemaduras, lo pa, all mou, no fa mal.— Y allavors per desmentirio li rullava 'l pu, el cou y anantli al mitj de la ciepa li buda de part a part.

R. Añó y Anasau

XARADA

Una vocal es, segó tu. Al cap se sol dir la dona segona. Y un pronom es en francés tres.

Lector, si vols saber qué es lo total, se t'enganya per llegir *La Tramontana* de prima, segona, tres.

TERS DE SILABAS

Omplir los pichs ab lletres de manera que llegidan vertical y horizontalment, digan 1.º rulla, nom de dona (distint); 2.º, en los culas, y 3.º, ciutat catalana.

SOLUCIONS

1.º RULLA—Co—No—do. 2.º CULAS—Mara. Mara. Mara. Mar. Ma. M. 3.º CIUTAT—Riga. Figa. Diga. Riga. Figa. Lliga. Riga.

Domènec Bartromeu